

TRUNG TÂM THÔNG TIN--THƯ VIỆN ĐẠI HỌC QUỐC GIA HÀ NỘI
ĐỊNH HƯỚNG PHÁT TRIỂN GIAI ĐOẠN 2011-2015 VÀ
TẦM NHÌN ĐẾN NĂM 2020

*Phạm Thị Yên*¹⁸

1- BỐI CẢNH CHUNG.

Hội nhập kinh tế quốc tế đã và đang mở ra nhiều cơ hội mới cho việc phát triển kinh tế xã hội. Sự phát triển mạnh mẽ của Khoa học Công nghệ, đặc biệt là Công nghệ thông tin và Truyền thông đã tác động sâu rộng đến sự phát triển của nền kinh tế nói chung và đến công tác thông tin thư viện nói riêng. Thế giới ngày nay đang chuyển dần từ xã hội Công nghệ sang xã hội Thông tin với nền kinh tế tri thức. Xu thế toàn cầu hóa tạo ra vô vàn cơ hội mới cũng như vô vàn thách thức cho sự phát triển kinh tế và khoa học công nghệ của các quốc gia. Công tác Thông tin – Thư viện với vị thế là một tiềm năng lớn thúc đẩy sự phát triển khoa học công nghệ cũng không nằm ngoài xu thế đó.

Sau hơn 15 năm xây dựng và phát triển, đặc biệt sau 5 năm triển khai kế hoạch chiến lược phát triển 2006 -2010 và tầm nhìn 2020, với quy mô tổ chức của một Đại học tiên tiến, đa ngành, đa lĩnh vực và cơ chế quản lí tự chủ, tự chịu trách nhiệm trong các hoạt động, Đại học Quốc gia Hà Nội đã trở thành đơn vị dẫn đầu về nghiên cứu khoa học cơ bản, đào tạo chất lượng cao, trình độ cao, bồi dưỡng nhân tài, có những cống hiến quan trọng trong việc xây dựng nền móng cho hệ thống giáo dục đại học, xứng đáng đóng vai trò nòng cốt trong hệ thống giáo dục Việt nam.

Trung tâm Thông tin - Thư viện, ĐHQGHN là một đơn vị trực thuộc Đại học Quốc gia Hà Nội, có quyền tự chủ và chủ động trong việc xây dựng phương hướng, chiến lược phát triển, cũng như tổ chức thực hiện nhiệm vụ. Là mô hình tập trung nhằm thực hiện chức năng quản lý và cung cấp các sản phẩm dịch vụ thông tin - thư viện trong toàn ĐHQGHN, do đó đảm bảo tuân thủ chặt chẽ sự thống nhất nghiệp vụ, chuyên môn theo chuẩn quốc tế, đồng thời tăng cường tính hiệu quả,

¹⁸ ThS. P.Giám đốc- Trung tâm TT-TV, ĐHQGHN

tiết kiệm trong toàn bộ chu trình hoạt động, phù hợp với xu thế phát triển chung và định hướng phát triển đa ngành, đa lĩnh vực, chất lượng cao của ĐHQGHN.

Đội ngũ cán bộ của Trung tâm có trình độ chuyên môn cao, có tinh thần trách nhiệm với công việc. Trong đó, một số cán bộ là những chuyên gia đầu ngành có uy tín trong lĩnh vực thông tin – thư viện, đa số cán bộ của Trung tâm đã được tiếp cận với trình độ tiên tiến, hiện đại. Trung tâm là một trong những đơn vị đi đầu ở Việt Nam nghiên cứu, triển khai áp dụng các chuẩn nghiệp vụ tiên tiến như: khung phân loại DDC, biên mục MARC 21, AACR 2, từ khóa kiểm soát... Sản phẩm và dịch vụ thông tin phong phú, đa dạng đáp ứng hầu hết các lĩnh vực đào tạo cũng như nhu cầu của cán bộ, sinh viên ĐHQGHN.

Trung tâm hiện có mối quan hệ hợp tác với hơn 100 tổ chức thông tin – thư viện trong và ngoài nước. Tham gia, đóng góp tích cực, hiệu quả trong một số hiệp hội nghề nghiệp và đã khẳng định được vị thế của mình trong lĩnh vực thông tin - thư viện.

2 - MỤC TIÊU VÀ ĐỊNH HƯỚNG CHIẾN LƯỢC ĐẾN NĂM 2020

Xây dựng Trung tâm trở thành Trung tâm Thông tin – Thư viện tiên tiến, hiện đại, đứng đầu trong toàn bộ hệ thống Thư viện Đại học Việt Nam, ngang tầm với các thư viện Đại học lớn ở khu vực và trên thế giới nhằm đảm bảo cung cấp các sản phẩm và dịch vụ thông tin – thư viện chất lượng cao, phục vụ đắc lực cho công tác nghiên cứu khoa học, đào tạo đẳng cấp quốc tế của ĐHQGHN. Cụ thể:

2.1 Công tác phát triển nguồn lực thông tin

Xây dựng nguồn tài nguyên thông tin phong phú và chất lượng, đảm bảo đáp ứng tối đa nhu cầu đào tạo, nghiên cứu đa ngành, đa lĩnh vực, chất lượng cao của ĐHQGHN. Đến đầu năm 2020 đáp ứng 100% giáo trình, bài giảng cho các ngành đào tạo của ĐHQGHN. Để thực hiện được mục tiêu này Trung tâm có kế hoạch củng cố và phát triển kho tài liệu in ấn, tăng cường bổ sung sách, báo, tạp chí quốc văn và ngoại văn về các lĩnh vực đào tạo, nghiên cứu khoa học của ĐHQGHN. Ưu tiên bổ sung tài liệu phục vụ chương trình đào tạo cử nhân tài năng, chất lượng cao, những ngành học trong nhiệm vụ chiến lược của ĐHQGHN.

Tăng cường thu thập và phát triển nguồn tin nội sinh bao gồm: sách giáo khoa, giáo trình, luận án, luận văn, đề tài nghiên cứu khoa học... của ĐHQGHN.

Xây dựng các bộ sưu tập số, cơ sở dữ liệu đặc thù dưới dạng Learning Object theo chuẩn SCORM và các chuẩn khác, đảm bảo khả năng chia sẻ, tái sử dụng và tìm kiếm toàn văn các CSDL số.

2.2. Công tác chuyên môn nghiệp vụ

Áp dụng đồng bộ các chuẩn nghiệp vụ thư viện tiên tiến, phấn đấu trở thành một trung tâm TT- TV đầu ngành về chuyên môn, nghiệp vụ, ngang tầm với các thư viện hiện đại trong khu vực và trên thế giới.

Phấn đấu đến năm 2015, hoàn chỉnh các yếu tố xây dựng thư viện điện tử, tiến tới phát triển thành thư viện số, trong đó chú trọng đến việc xây dựng các cơ sở dữ liệu chuyên ngành trọng điểm của ĐHQGHN.

Xây dựng một hệ thống điều hành thư viện điện tử phù hợp với các chuẩn nghiệp vụ tiên tiến như: DDC 14, MARC21, AACR2, từ khóa kiểm soát, tiêu đề chủ đề, các định dạng trao đổi dữ liệu theo tiêu chuẩn ISO 2709, hiển thị đồng thời các ngôn ngữ đặc thù như tiếng Trung, tiếng Nhật, tiếng Hàn Quốc...

2.3. Công tác tin học

Hoàn thiện phòng máy chủ, các mạng cục bộ với những trang thiết bị đồng bộ, hiện đại kết hợp với hệ thống phần mềm quản trị thư viện tích hợp tiên tiến, đáp ứng đầy đủ các yếu tố xây dựng thư viện điện tử, tiến tới phát triển thư viện số. Tiếp tục triển khai xây dựng các trạm mượn trả tài liệu tự động tại cơ sở mới Hòa Lạc phục vụ cho mượn trả tự động. Tăng cường trang thiết bị, hạ tầng công nghệ thông tin, ứng dụng các giải pháp công nghệ tiên tiến phục vụ tốt cho công tác chuyên môn và phục vụ bạn đọc.

2.4. Công tác phục vụ bạn đọc

Nâng cao chất lượng các loại hình dịch vụ, đa dạng hóa các loại hình dịch vụ, chú trọng phát triển dịch vụ thư viện điện tử nhằm đáp ứng tối đa các nhu cầu về thông tin, tài liệu của bạn đọc.

Đến năm 2015 hoàn tất việc tổ chức các phòng đọc chuyên sâu, phục vụ các chuyên ngành tại các khu vực. Nâng cao hiệu quả các loại hình dịch vụ thư viện và khai thác sử dụng tài liệu.

Đến năm 2020: Tổ chức hệ thống các phòng phục vụ bạn đọc và kho tài liệu tại cơ sở mới Hòa Lạc. Đa dạng và đảm bảo khả năng cung cấp các loại hình dịch

vụ thư viện tiên tiến, hiện đại như: phục vụ thông tin theo chuyên đề, thông tin quản lý, mượn liên thư viện trong nước và quốc tế, mượn trả tự động... Phân đầu tăng khoảng 150% lượt bạn đọc và lượt tài liệu so với năm học 2008-2009.

Giải pháp thực hiện

- Tăng cường các điều kiện đảm bảo chất lượng phục vụ và nâng cao chất lượng phục vụ bạn đọc theo hướng tiện ích.

- Tiếp tục nâng cấp và tổ chức lại các kho tài liệu trong toàn Trung tâm theo hướng hiện đại nhằm đảm bảo mỹ quan khu vực phục vụ, tạo điều kiện thuận lợi cho cán bộ thủ thư và bạn đọc trong việc sắp xếp, bảo quản kho tài liệu và khai thác kho tài liệu.

- Xây dựng và phát triển các phòng phục vụ bạn đọc chuyên sâu, phòng phục vụ chất lượng cao tại các khu vực phục vụ của Trung tâm.

- Phối hợp với các đơn vị đào tạo để mở rộng các khu vực phục vụ bạn đọc.

- Xây dựng văn hóa phục vụ: thực hiện các biện pháp tuyên truyền, giáo dục, thi đua, khen thưởng kỷ luật để xây dựng đội ngũ cán bộ thủ thư chất lượng cao vừa giỏi chuyên môn vừa có thái độ phục vụ cởi mở, nhiệt tình, trách nhiệm, luôn coi mỗi bạn đọc là một khách hàng tiềm năng của thư viện

2.5. Công tác xây dựng cơ sở vật chất

Tăng cường mở rộng diện tích tại các khu vực, đảm bảo môi trường, cảnh quan tiện ích và hiện đại.

Phối hợp với các đơn vị có liên quan từ các bước thiết kế, quy hoạch trong việc hoàn thiện cơ sở vật chất, diện tích hệ thống Thư viện Trung tâm, Thư viện chi nhánh tại khu vực Hòa Lạc nhằm đảm bảo phù hợp với mục đích sử dụng, xây dựng và phát triển Trung tâm Thông tin-Thư viện hiện đại, đáp ứng nhu cầu ngày càng cao về dịch vụ thông tin tư liệu của đông đảo bạn đọc ĐHQGHN trong tương lai.

2.6. Công tác hợp tác – đối ngoại

Mở rộng hợp tác, trao đổi và chia sẻ nguồn lực thông tin; trao đổi kinh nghiệm ứng dụng công nghệ khoa học, quản lý thư viện... với trung tâm thông tin – thư viện các trường đại học, viện nghiên cứu, cơ quan thông tin trong và ngoài nước; tham gia vào các tổ chức Hiệp hội nghề nghiệp trong khu vực và trên thế giới.

Đến năm 2015: Kết nối liên thông, liên kết chia sẻ nguồn lực thông tin với thư viện các trường đại học, viện nghiên cứu trong phạm vi quốc gia, các nước Đông Nam Á, Đông Á và quốc tế.

Thực hiện kết nối liên thông, liên kết với trung tâm thông tin – thư viện các trường đại học, các viện nghiên cứu trong và ngoài nước trong việc chia sẻ nguồn lực thông tin nhằm tăng cường và đa dạng hóa nguồn lực thông tin, nâng cao hiệu quả kinh tế.

2.7 Phát triển nguồn nhân lực, nâng cao chất lượng đội ngũ cán bộ nhằm đáp ứng yêu cầu công tác trong tình hình mới.

- Quy hoạch và phát triển đội ngũ cán bộ phù hợp với yêu cầu phát triển của Trung tâm. Đặc biệt tăng cường các nhóm chuyên gia có trình độ cao về nghiệp vụ, kỹ năng, công nghệ thông tin, ngoại ngữ ... Xây dựng và triển khai thực hiện các kế hoạch về công tác bồi dưỡng, đào tạo và đào tạo lại cán bộ, viên chức nhằm nâng cao kỹ năng nghề nghiệp và ứng dụng thành thạo công nghệ thông tin vào lĩnh vực công tác...

- Nâng cao chất lượng của công tác tuyển dụng cán bộ viên chức.

- Đưa ra tiêu chuẩn cứng để chuẩn hóa cán bộ quản lý và nhân viên làm việc trong Trung tâm (trình độ, kinh nghiệm...)

- Xây dựng các chính sách đãi ngộ và thu hút cán bộ có năng lực; xây dựng môi trường làm việc chuyên nghiệp, thân thiện nhằm phát huy tinh thần, khả năng của cán bộ viên chức cũng như nâng cao hiệu quả công tác.

2.8 Đẩy mạnh và nâng cao hiệu quả công tác thông tin tuyên truyền và quảng bá nguồn lực thông tin.

- Nâng cao chất lượng, hiệu quả tổ chức các lớp hướng dẫn sử dụng thư viện và kỹ năng khai thác nguồn lực thông tin cho sinh viên và cán bộ ĐHQGHN, tổ chức các buổi nói chuyện chuyên đề, giới thiệu sách...

- Tổ chức quảng bá nguồn lực thông tin sâu rộng trong toàn thể cán bộ, sinh viên ĐHQGHN với nhiều hình thức: phát tờ rơi, cổng thông tin, bản tin điện tử...

3. KẾ HOẠCH THỰC HIỆN TỪ 2011 - 2015

3.1 Công tác tổ chức, cán bộ

Cơ cấu lại và thành lập một số phòng, tổ chức trực thuộc cho phù hợp với yêu cầu phát triển của Trung tâm.

Tăng cường số lượng và nâng cao chất lượng đội ngũ CBVC, phân đầu đáp ứng tỷ lệ 200 sinh viên/cán bộ thư viện, trong đó, trình độ thạc sĩ trở lên: 30%; cử nhân chuyên ngành thông tin - thư viện: 35 %; cử nhân các ngành khác: 25%; trình độ khác: 10% (làm công tác lao công, bảo vệ).

3.2. Công tác phát triển nguồn lực thông tin

- Thu thập, bổ sung hoàn thiện đầy đủ bộ giáo trình phục vụ đào tạo tín chỉ, phân đầu đáp ứng (số lượng) 85% giáo trình, bài giảng và tài liệu tham khảo phục vụ chương trình đào tạo theo tín chỉ; 90% tài liệu phục vụ chương trình đào tạo cử nhân tài năng, chất lượng cao, Chương trình đào tạo các ngành trong nhiệm vụ chiến lược của ĐHQGHN.

- Xây dựng và phát triển nguồn tin nội sinh dưới dạng truyền thống và số hóa: số hóa 100% luận án, luận văn, đề tài nghiên cứu khoa học, sách giáo khoa, giáo trình do ĐHQGHN xuất bản.

- Xây dựng các bộ sưu tập số, cơ sở dữ liệu các ngành trọng điểm của ĐHQGHN.

3.3. Công tác nghiệp vụ

- Xây dựng CSDL hồi cố tài liệu tiếng Nga, Trung, Nhật, Hàn; tổ chức kho sách mở tại Thượng Đình theo chuẩn nghiệp vụ mới.

- Xây dựng CSDL thư mục chuyên đề về các ngành đào tạo 16+23, đào tạo theo tín chỉ.

- Áp dụng đồng bộ các chuẩn nghiệp vụ thư viện hiện đại bao gồm: Biên mục theo chuẩn MARC 21, Quy tắc biên mục Anh-Mỹ AACR2, áp dụng từ khóa kiểm soát, tiêu đề chủ đề (bộ Subject Headings Việt Nam), Khung phân loại Dewey 14, ấn bản đầy đủ 22, chuẩn biên mục tài liệu điện tử (Quy tắc mô tả và truy cập nguồn tin RDA).

3.4 Công tác tin học

- Hoàn thiện phòng máy chủ, các mạng cục bộ với những trang thiết bị đồng bộ, hiện đại kết hợp với hệ thống phần mềm thư viện tích hợp quản trị 2 đối tượng tài liệu chính là tài liệu in và tài liệu số.

- Nâng khả năng lưu trữ lên 100 TB đồng thời hoàn thành chuyển đổi toàn bộ dữ liệu hơn 100.000 biểu ghi sang phần mềm quản trị thư viện mới.

- Xây dựng phần mềm quản trị kho tư liệu số.
- Triển khai ứng dụng công nghệ RFID và các công nghệ hiện đại khác đối với tài liệu quý hiếm, đồng thời triển khai trạm mượn trả tự động tại một số khu vực phục vụ có tần xuất lưu thông tài liệu cao.
- Kết nối với hệ thống thư viện trong nước, khu vực và thế giới.

3.5. Công tác tổ chức nâng cấp, mở rộng các kho tài liệu và nâng cao chất lượng, đa dạng hóa các loại hình phục vụ bạn đọc

Nâng cao hiệu quả các loại hình dịch vụ thư viện và khai thác sử dụng tài liệu, phần đầu tăng khoảng 40% lượt bạn đọc và lượt tài liệu so với năm học 2008-2009, trong đó:

- Thực hiện kết nối, liên thông chia sẻ nguồn lực thông tin với trung tâm thông tin – thư viện các trường đại học, các viện nghiên cứu, các cơ quan thông tin trong phạm vi quốc gia, khu vực và thế giới.
- Triển khai thực hiện và nâng cao chất lượng các loại hình dịch vụ thư viện tiên tiến và tiện ích như: mượn trả tự động; mượn liên thư viện trong nước; phục vụ tra cứu, truy cập, khai thác tài nguyên ngay tại khu vực phục vụ bạn đọc; kết nối truy cập hệ thống thư viện trong nước và quốc tế; phục vụ theo đối tượng ưu tiên, bản Thông tin...
- Chuyển đổi 100 % các phòng đọc báo, tra cứu và tham khảo từ kho đóng sang kho mở tự chọn.
- Thành lập phòng đọc chuyên sâu về một số lĩnh vực như luật, kinh tế, công nghệ, khoa học giáo dục...

3.6. Công tác hợp tác – đối ngoại

- Mở rộng các mối quan hệ hợp tác, trao đổi về lĩnh vực thông tin - thư viện, tăng số lượng tài liệu nhận tặng biếu, đặc biệt là tài liệu tiếng nước ngoài từ các tổ chức, cá nhân trong và ngoài nước (tính từ năm 2006 – 2009, Trung tâm đã nhận được 10.298 cuốn sách (không kể tạp chí) tiếng nước ngoài, với tổng trị giá gần 4.500.000.000 đồng).
- Ký kết các văn bản thỏa thuận hợp tác, trao đổi và chia sẻ nguồn lực thông tin với thư viện các trường đại học trong nước, khu vực và trên thế giới.

- Thực hiện chương trình trao đổi cán bộ với thư viện trong khu vực.

Việc thực hiện kế hoạch 5 năm (2011 - 2015) được cụ thể hóa trong kế hoạch nhiệm vụ hàng năm của Trung tâm và được theo dõi, kiểm tra, đánh giá tiến trình thực hiện mục tiêu, chỉ tiêu kế hoạch theo từng năm nhằm điều chỉnh cho phù hợp với tình hình thực tế của Trung tâm và xu thế phát triển chung về thông tin – thư viện trong nước, khu vực và quốc tế.

Kết luận

Việc xây dựng định hướng chiến lược phát triển giai đoạn 2011 -2015 và tầm nhìn 2020 không những tạo nền tảng vững chắc cho Trung tâm Thông tin – Thư viện, ĐHQGHN trong việc thực hiện mục tiêu chiến lược, phấn đấu trở thành Thư viện hiện đại, ngang tầm với các Thư viện Đại học lớn ở khu vực và trên thế giới, mà còn tạo nên sự đồng thuận và các điều kiện cần thiết để cán bộ toàn Trung tâm sáng tạo, gia tăng các giá trị, đưa Trung tâm phát triển không ngừng.